

Fehn, B. (2007). Composing visual history: using powerpoint slides to explore historical narrative. *International Journal of Social Education* 22 (1), 43-67.

[Chris Deinum, 2011]

Fehn begint zijn artikel met het beschrijven van een tendens in geschiedenisonderwijs. In de *Journal of American History* schreven een aantal (Amerikaanse) historici over de "pictorial turn", het steeds frequenter gebruiken van visueel materiaal en de "digital turn", het feit dat dit visuele materiaal steeds vaker online verschijnt. Deze historici stelden vast dat er veel aandacht besteed wordt aan historisch redeneren met behulp van tekstbronnen, maar dat er weinig gepubliceerd is over het gebruik van beeldbronnen bij het ontwikkelen van historisch denken. Fehn richt zijn onderzoek op beeldbronnen en dat in combinatie met de mogelijkheden van Microsoft Powerpoint.

Fehn probeert te achterhalen wat de mogelijkheden van Powerpoint zijn om met behulp van digitale beeldbronnen het verleden te representeren en te vertellen. Volgens de schrijver van het onderzoek is Powerpoint daarvoor een zeer krachtig middel. Volgens The National Standards for History kunnen leerlingen het verleden begrijpen als ze dat verleden zelf onderzoeken en vorm geven. Dat vormgeven kan op vele manieren. Powerpoint is een nieuwe manier om dit te bereiken. Om het potentieel van Powerpoint te onderzoeken gingen studenten op drie verschillende manieren, met drie verschillende instructies, presentaties maken.

Waar Fehn uiteindelijk naartoe wil, is gebaseerd op beweringen van David Staley. Staley beweert dat als je een serie afbeeldingen achter elkaar laat zien, of door leerlingen zelf achter elkaar laat leggen, dat leerlingen dan de 'tussenruimte' tussen de afbeeldingen zelf gaan invullen, wat hun historisch besef vergroot. Leerlingen en docenten kunnen daarover bijvoorbeeld discussiëren.

Het onderzoek van Fehn begon in het voorjaar van 2005. Er werd aan proefpersonen (docenten in opleiding) de opdracht gegeven om een Powerpointpresentatie te maken. Er werd geen extra instructie gegeven over hoe dat te doen. De verwachting was dat studenten presentaties zouden maken waarin woorden het verhaal zouden maken en dat beeldmateriaal gebruikt zou worden ter ondersteuning van de tekst, bijvoorbeeld een portret of een illustratieve afbeelding. Zeven deelnemers leverden een presentatie in die bruikbaar was voor dit onderzoek. Na analyse bleek inderdaad dat deze Powerpoints voornamelijk uit woorden bestonden. Van de mogelijkheden die Powerpoint biedt, werd bijna geen gebruik gemaakt.

In het najaar van 2005 kregen proefpersonen de opdracht een tweede presentatie te maken. Nu kregen ze wel instructie over het presenteren en het maken van de presentatie. Het resultaat was dat er veel meer dia's gebruikt werden en dat er veel meer gebruik gemaakt werd van afbeeldingen om 'het verhaal te tonen'. Desalniettemin was de mogelijkheid om de ruimte 'tussen de afbeeldingen' interpreteren niet erg groot. Er werd bij deze tweede powerpoint nog steeds veel gebruik gemaakt van woorden, waardoor het verhaal eigenlijk vast stond.

In het voorjaar van 2006 moesten proefpersonen een laatste presentatie maken, dit keer met instructie, maar de powerpointpresentatie moest dit keer geheel bestaan uit afbeeldingen, woorden waren niet toegestaan. Hier leverden 13 personen een presentatie in die bruikbaar was. Uiteraard was het resultaat dat de presentaties veel langer waren en dat er eigenlijk alleen maar afbeeldingen

gebruikt werden. Deze afbeeldingen vormden echter bij de meeste proefpersonen een vrij gesloten verhaal waarbij weinig werd overgelaten aan de verbeelding. De 'tussenruimte' werd als het ware opgevuld door afbeeldingen.

Deze powerpoints werden door de onderzoeker voorzien van commentaar en opgeslagen op een computer om later te kunnen analyseren en te interpreteren.

Alle personen waren blank en op één na tussen de 21 en 29 jaar oud. De uitzondering was 57 jaar oud. Overigens waren de meeste deelnemers geschiedenisdocenten in opleiding, maar ook een klein aantal studenten van andere afdelingen deden mee.

In de conclusie maakt de schrijver zijn punt. Hij wilde zijn eigen instructie wat betreft het gebruik van powerpoint verbeteren. Als zijn studenten betere powerpoints zouden maken, zou dat weer beter zijn voor hun latere leerlingen, het historisch redeneren en kritisch denken zou verbeteren. De schrijver vindt dat hij daar slechts ten dele in is geslaagd. De eerste en tweede ronde presentaties waren veel te gesloten, lieten dus weinig over om te interpreteren en te discussiëren, en er werden te weinig afbeeldingen gebruikt. Alleen in de derde ronde waren er een aantal presentaties die voldeden aan de verwachtingen van de schrijver.

Fehn reflecteert daarna zijn onderzoek. Het is gebaseerd op een zeer kleine groep studenten, maar het opent wel de weg naar verder onderzoek over nieuwe media om het verleden te representeren en te vertellen. Deze eerste poging om potentieel van Powerpoint te onderzoeken heeft ertoe geleid dat de schrijver zijn eigen instructie heeft veranderd. Fehn is ook van mening dat vakdidactici samen zouden moeten werken met studenten en geschiedenisdocenten om deze nieuwe technologieën, zoals Powerpoint, in te zetten om bij studenten om hun verhalend vermogen te vergroten met uiteraard als doel het historisch redeneren, het kritisch denken en interpretatie bij leerlingen te vergroten.

De methode die Fehn gebruikt is een empirisch onderzoek hoewel het moeilijk te duiden is. In feite onderzoekt hij hoe hij het voor elkaar kan krijgen dat zijn studenten goede Powerpoints maken. De Powerpoints die hij graag wil zien van zijn studenten moeten het historisch denken van leerlingen bevorderen. Dat dit kan via Powerpoints is echter een aanname gebaseerd op de door Fehn aangehaalde David Staley.

[Carlos Carcia Muller, 2012]

De auteur

Dit artikel is geschreven door Bruce Fehn. In dit artikel beschrijft hij zijn visie en onderzoek naar het gebruik van PowerPoint als middel om een narratief verhaal te componeren. Bruce Fehn is verbonden aan de Universiteit van Iowa (College of Education).

Inleiding

Bruce Fehn wijst erop dat de 'pictorial turn' en de 'digital turn' van grote invloed zijn geweest op de wijze waarop geschiedenisdocenten lesgeven. Daarbij verstaat men onder de 'pictorial turn' het toenemende gebruik van visueel materiaal en onder de 'digital turn' de digitale beschikbaarheid van steeds meer (visueel) materiaal waardoor ook de mogelijkheden zijn toegenomen om dit materiaal te presenteren.

Deze ontwikkelingen motiveren Fehn om studenten tot kritische lezers en auteurs te maken ten aanzien van geschiedschrijving die op afbeeldingen is gebaseerd. De geschiedenis houdt zich volgens Fehn voornamelijk bezig met tekstuele bronnen, maar de nieuwe multimedia maken het mogelijk om op alternatieve manieren geschiedenis te construeren en te presenteren. Daarbij valt het Fehn op dat er nog maar weinig onderzoeken en artikelen zijn verschenen over dit onderwerp. Met dit artikel wil Fehn 'beschrijven' op welke wijze en in hoeverre PowerPoint presentaties te gebruiken zijn om historische narratieve verhalen te componeren.

PowerPoint en pedagogiek

Historici en geschiedenisdocenten zijn het met elkaar eens dat het aanleren van historisch denken aan studenten het beste kan door studenten narratieve verhalen te laten componeren. Door bronnenverzameling, analyse, evaluatie en synthese leren studenten dat geschiedenis een constructie is van het verleden. PowerPoint is volgens Fehn naast het schrijven van werkstukken en essays een nieuw middel voor narratieve 'productie' en verkenning.

De historische narratieve verhalen zoals in teksten en artikelen werden tot nu toe gepresenteerd als een kant- en -klaar product. De lezer of luisteraar hoefde 'slechts' informatie te consumeren. Zelfs als geschiedenisdocenten PowerPoint presentaties gebruiken, staan de afbeeldingen in dienst van de tekst. PowerPoint presentaties die echter veel of alleen maar afbeeldingen bevatten, maken het de kijker mogelijk om een 'storyline' te ontdekken of mogelijke alternatieve 'storylines'. Hiermee wordt het een soort experiment in de 'geschiedbeoefening', waarbij het verhalende verleden speels, inventief en beeldend is. De lezer of luisteraar is niet passief, maar juist actief bezig de informatie tot zich te nemen.

In plaats van de gesloten manier waarop veel PowerPoint presentaties worden gebruikt, zou PowerPoint in feite een open structuur moeten hebben, waarbij studenten de pedagogische ruimte hebben om historisch te kunnen analyseren en bekritisieren. Gezien de snelle manier van werken met het medium PowerPoint kunnen docenten en studenten samen de bronnen analyseren en eventueel hergroeperen.

Fehn wijst op de woorden van Ilana Snyder, dat goed gestructureerde PowerPoint presentaties een rijk veld geven aan narratieve mogelijkheden. Die mogelijkheden komen voort uit het combineren van woorden, zinnen en afbeeldingen, tezamen met de manier waarop de spreker spreekt en interactie heeft met zijn of haar publiek. Volgens Snyder geven verschillende individuele dia's de kijker of lezer de gelegenheid om bepaalde elementen van deze afbeeldingen nader te bekijken. Een groep dia's van dezelfde soort bevatten specifieke onderdelen die analogieën suggereren. Clusters of reeksen van dia's zorgen ervoor dat we afbeeldingen / verhalen kunnen vergelijken en bekijken wat, hoe en waarom een gebeurtenis heeft plaats gevonden. Het publiek kan deze impressies met elkaar vergelijken door deze te bediscussiëren, bestrijden of met ander materiaal te weerleggen. Het is dan alleen de taak van degene die de afbeeldingen presenteert, om de reacties in goede banen te leiden.

Het onderzoek

Fehn is ervan overtuigd dat het gebruik van afbeeldingrijke PowerPoint presentaties een waardevol middel is om les te geven. In zijn 'social studie's methods course' probeert hij de studenten PowerPoint op een nuttige wijze te laten gebruiken, om aan de hand van afbeeldingen een narratieve structuur te maken.

In het voorjaar van 2004 moesten de docenten in opleiding voor het eerst een PowerPoint maken waarin zij op archief gebaseerde, visuele presentaties moesten maken om les te geven. Na drie semesters van PowerPoint presentaties maken, bekijken en bekritisieren besloot Fehn in de herfst van 2005 en in de herfst en het voorjaar van 2006 onderzoek te doen. Met dit kleinschalig verkennend onderzoek wilde Fehn in feite onderzoeken, in hoeverre de docenten in opleiding begrepen hoe zij PowerPoint als hulpmiddel in de geschiedenisles konden gebruiken.

In totaal zijn er in het onderzoek 27 PowerPoint presentaties geproduceerd door 20 leraren in opleiding. De 'studenten' die deelnamen aan het onderzoek kregen in eerste instantie geen instructie over hoe men het beste een PowerPoint presentatie kon vormgeven. Na de eerste PowerPoint presentaties bleken de docenten voorspelbare presentaties te maken, die we veelal aantreffen in de klaslokalen en collegezalen. Deze eerste 'productie' van PowerPoint presentaties leek op 'school writing'. Hieronder verstaat men een letterlijke representatie van het schoolboek van het vak geschiedenis. Hierin stonden de kernzinnen en leerlijnen centraal.

Na de instructie maakten sommige docenten een PowerPoint, waarbij aangetoond werd dat PowerPoint de capaciteiten had om een ander soort vorm van 'historical narratives' te maken. De presentaties kregen een meer open structuur ten opzichte van hun eerste PowerPoint presentatie. Naarmate de 'studenten' meer PowerPoint presentaties maakten en meer instructie kregen, hoe meer men afbeeldingen ging gebruiken. Hierbij vond er een verschuiving plaats in de centrale rol die de afbeeldingen kregen, waarbij de tekst als hulpmiddel bij de afbeeldingen diende, in plaats van andersom.

In het onderzoek gaat Fehn in op een aantal presentaties gemaakt door zijn studenten. Naast de beschrijvingen van zijn opdracht en instructies, beschrijft hij ook een aantal PowerPoint presentaties en becommentarieert hij de werken.

Conclusie

Fehn heeft dit onderzoek in principe verricht om zijn eigen manier van instructie geven te verbeteren en de studenten kennis te laten maken met PowerPoint als een nieuwe, unieke en legitieme manier om geschiedenisles te geven. De studenten moesten allen een aantal PowerPoint presentaties maken. Hierbij viel op dat de afbeeldingen in dienst stonden van de teksten in plaats van andersom. Pas in het derde semester, herfst 2006, maakten de studenten PowerPoint presentaties, waarbij de afbeeldingen centraal stonden en waarbij het narratieve aspect van de geschiedenis naar voren kwam. Hoewel in deze PowerPoint presentaties de beelden overheersten, nodigden zij de kijkers nog niet uit tot betwisting of bekritisering van de narratieve betekenis.

Hoewel de onderzoekende studie van Fehn duidelijk zijn beperkingen heeft, laat het ook ruimte voor verdere discussie en onderzoek naar de wijze waarop we de nieuwe media en andere alternatieven kunnen inzetten.